

DEDE KORKUT HİKÂYELERİ'NDEN GÜNÜMÜZE YANSIYAN DOĞUM ÂDETLERİ

Arş. Gör. Sinan GÖNEN*

ÖZ: Geçiş dönemlerinin başlangıcı doğum olayıdır. Doğum etrafında birçok kalıplaşmış âdet oluşmuştur. İnsan yaşamını çevreleyen bu âdetlerin kökeni çok eskilere kadar dayanır. Bu makalede Dede Korkut Hikâyeleri'nde geçen doğum âdetlerinin günümüzdeki uygulanışa yansımaları incelenmiştir

Anahtar Kelimeler: Dede Korkut Hikâyeleri, doğum, âdet.

Birth Customs Are Reflected Current Of Dede Korkut Stories

ABSTRACT: Event of birth is beginning transition terms. Many shaped customs take form surroundings of birth. The root of customs which surround life of human beings based on former. This article has been studied apply of reflected current of Dede Korkut Stories birth customs.

Key Words: Dede Korkut Stories, birth, custom.

Doğum; evlenme ve ölüm gibi hayatın üç önemli geçiş döneminden birini oluşturmaktadır. Halk biliminin sınırları içerisinde değerlendirdiğimizi doğum; hamilelik öncesinden başlamak suretiyle, doğum sonrasına kadar birçok âdetlerle örülmüştür. “Doğum, hayata başlangıç, atılan ilk adımdır. Bu yüzden doğum anında ve hatta ondan çok daha önce başlamak üzere, doğum sonrasında da devam edebilen, çocuğa gelecek yaşantısında iyi ve kötü etki edebileceğine; ona temel karakter ve davranışlar kazandırabileceğine inandıkları, ilkin çocuğu, sonra anneyi daha sonra da, anne ve çocuğu çevreden gelebilecek tehlikelere karşı korumak ama-

*Selçuk Üni. Fen-Ed. Fak. TDE Böl. Ar. Gör.

cıyla birçok geleneksel yöntemler, birtakım âdet ve inanışlar uygulanmaktadır.” (Karataş, 1991: 63).

Doğum şüphesiz aileyi bütünüyle etkiler. “Anneye benlik ve bütünlük, babaya güven, akrabaya, soya, sopa güç kazandıran ve yaşamın başlangıcı olan doğum olayı, gerek söz konusu çiftin, gerek yakınlarının gözünde büyük önem kazanır. Doğuma ve onun kendi bünyesi içindeki evrelerine de birtakım geçiş töreleri ve törenleri eşlik ederler.” (Örnek, 1995: 132). Günümüzde Anadolu’da doğum etrafında oluşmuş çok çeşitli âdetler bulunmaktadır. Bu âdetler, tarihî süreç içerisinde süzülerek günümüze kadar gelebilmiştir. Bu tarih yolculuğunda bazı âdetlerimiz tamamen, bazı âdetlerimiz kısmen unutulmuş, bazı âdetlerimiz ise unutulmadan günümüze kadar gelebilmiştir. Tarihî süreç içerisinde gelen bu âdetlerimizi kayıt altına alan en önemli eserlerimizden birisi Dede Korkut Hikâyeleri’dir. Bu hikâyelerde doğum etrafında oluşmuş birçok âdetimizi görebilmekteyiz. Hikâyelerde geçen bu âdetler, yazımızda; doğum öncesi, doğum esnası ve doğum sonrasında uygulanan âdetler olmak üzere üç grupta ele alınıp değerlendirilecektir.

a) Doğum Öncesi Uygulanan Âdetler

Doğumdan önce hiç şüphesiz birçok hazırlıklar yapılır. Öncelikle, anne bu olaya kendisini psikolojik olarak hazırlamalıdır. Doğum yapacak olan anne adayı, öncelikle çocuğunun cinsiyetini bilmediği için cinsiyete has hazırlıklardan ziyade genel hazırlıklar yapar. Günümüzde teknolojinin yardımlarından yararlanılarak çocuğun cinsiyeti doğmadan öğrenilebilmektedir. “Doğum yapacak anne adayının çocuğa yaptığı hazırlıkların başında ona kendi elleriyle ördüğü elbiseleri giydirmek gelmektedir. Doğum yaklaştıkça *kundak takımı* düzülür, beşik hazırlanır.” (Acıpayamalı, 1974: 39). Özellikle ilk anne adayları bu konuda gereken duyarlılığı göstermektedir. Bu arada anneanne ve babaanne adayları başta olmak üzere, yakın akrabalar da doğacak çocuk için hazırlık yaparlar.

“Hamilelik döneminde, hamile kadın bazı şeylerden sakınır ve çevresi tarafından da koruma altına alınır. Amaç, düşük yapmasını önlemektir.” (Biçer, 1991: 4). Bu bağlamda, ister tıbbî, ister geleneksel olsun birçok önlem alınır.

“Hamile kadın; ayıya, maymuna, deveye bakmaz; balık tavşan, paça, kelle yemez; ceset ve cenazeye bakmaz; gizli saklı bir şeyi alıp yemez.” (Örnek, 1995: 138).

“Hayat doğumla başlar. Evlilikten sonra doğum, beklenen bir olgudur. Bu yüzden iki genç evlenir evlenmez kadına ‘Bir şey var mı?’ diye sormaya başlarlar. Bir iki ay ‘boş gezen’, hamile kalmayan kadınlar, ‘A-

caba kısır mı?’ diye telâşa yol açar. Kadına devamlı ‘Bir şey yok mu?’ diye sorularak sıkıştırılır (Biçer, 1991: 3). Kısırlık da doğum öncesi karşılaşılan sorunlardan biridir. Bu durum etrafında birçok çare bulmaya yönelik âdet oluşmuştur.

Anadolu'da çocuğu olmayan çiftler çeşitli çarelere başvururlar. Bu bazen tıbbî yöntemlerle birlikte, bazen de gelenek ve dinî motiflere bürünmüş olarak karşımıza çıkar. Dede Korkut Hikâyeleri'nde de karşılaştığımız doğum olaylarında dikkat çeken noktalardan biri çocuksuzluk motifidir. Hikâyelerde, çocuğu olmayan beyler, çocukları olması için diğer beylerden dua etmelerini isterler. İlk hikâyede Boğaç Han'ın doğumu şöyle gerçekleşir:

Yıldı bir kere Hanlar Hanı Bayındır Han toy verip, Oğuz Beylerini misafir ederdi. Bir gün Kam Gan oğlu Han Bayındır yine ziyafet vermişti; bir yere ak otağ, bir yere kızıl otağ ve bir yere de kara otağ kurdurmuştu. Ve şöyle emir vermişti: “Kimün ki oğlu kızı yok kara otağa kondurun, kara kiçe altına düşen, kara koyun yahnısından önüne getirün, yir-ise yisün yimez-ise tursun-gitsün dimiş-idi. Oğlu olanı ağ otağa kızı olanı kızıl otağa kondurun, oğlu kızı olmayanı Allah Ta’ala kargayupdur, biz dahı kargaruz bellü bilsün.” (Ergin, 1997: 78).

Oğuz Beyleri toya bir bir gelmeye başlayınca bu beyler arasında Dirse Han da, 40 yiğidini alıp toya gelir. Bayındır Han’ın yiğitleri Dirse Han’ı karşılar, kara otağa oturtur, altına kara keçe döşerler. Ve kara koyun yahnısından önüne getirirler. Bunun üzerine Dirse Han:

“Bayındır Han benüm ne eksikliğüm gördi, kılıcumdan-mı gördi, suframdan-mı gördi, benden alçak kişileri ağ otağa, kızıl otağa kondurdu, benüm suçum ne oldı-kim kara otağa kondurdu.” der (Ergin, 1997: 79).

Buna karşılık Bayındır Han’ın yiğitleri: “Hanum bu gün Bayındır Handan buyruk şöyle dür kim oğlu kızı olmayanı Tanrı Ta’ala kargayupdur biz dahı kargaruz dimişdür.” deyince Dirse Han yiğitlerine kalkmalarını söyler ve ekler: “Bu ya bendendir ya hatundandır.” (Ergin, 1997: 79).

Dirse Han evine gelerek hanımını yanına çağırır, başından geçenleri, Han Bayındır’ın kendisine yaptığı bütün olayları hanımına anlatır ve: “Sen den-midür benden-midür, Tanrı Ta’ala bize bir batman oğul virmez nedendir.” der (Ergin, 1997: 80). Ardından hanımına şu şiiri söyler:

*“Han kızı yirümden turayım-mı
Yakan ile boğazundan tutayın-mı
Kaba ökçem altına salayın-mı
Kara polat öz kılıcum elüme alayın-mı
Öz gevdeden başımı keseyin-mi*

*Can tatlusun sana bildüreyin-mi
Alça kanun yir yüzine dökeyin-mi
Han kızı sebebi nedür digil mana
Katı kazab iderem şimdi sana.”*
(Ergin, 1997: 80)

Bu şiire karşılık Dirse Han'ın Hanımı: “Hay Dirse Han, bana kazab itme, incinüp acı sözler söyleme, yiründen örü turgıl, ala çadırın yir yüzine dikedürgil, atdan aygır deveden buğra koyundan koç öldürgil, İç Oğuzun Taş Oğuzun biglerin üstüne yığnak itgil, aç görse toyurgıl, yalınçak görse tonatgıl, borçluyu borçından kurtargıl depe gibi et yığ göl gibi kımız sağdur, ulu toy eyle, hacet dile, ola kim bir ağzı du'alınun alkış-y-ile Tanrı bize bir batman 'ayal vire.” der (Ergin, 1997: 81).

Dirse Han, hanımının isteği üzerine büyük bir toy verir. Attan aygır, deveden buğra, koyundan koç kestirir. İç Oğuz ve Dış Oğuz beylerini çağırır, aç görse doyurur, çıplak görse donatır. Borçluyu borcundan kurtarır ve hep birlikte Dirse Han için dua ederler.

Bir ağzı dualının duası ile Dirse Han'ın hanımı hamile kalır ve Allahüteâlâ bir oğlan verir.

Bamsı Beyrek ve Banu Çiçek'in doğumları da çocuksuzluk motifi üzerine kuruludur. Bunların doğumları ise şöyle gerçekleşir:

“Kam Gan oğlu Han Bayındır yerinden kalkmıştı. Kara yerin üstüne ak otağını diktirmişti. Alaca gölgeliği gökyüzüne yükseltmişti. Bin yerde ipek halıcığı döşenmişti. İç Oğuz, Dış Oğuz Beyleri Bayındır Han'ın sohbetine toplanmıştı. Pay Püre Bey de Bayındır Han'ın sohbetine gelmişti.

Bayındır Han'ın karşısında Kara Göne oğlu Kara Budak yaya dayanıp durmuştu. Sağ yanında Kazan oğlu Uruz durmuştu. Sol yanında Kazılık Koca oğlu Bey Yigenek durmuştu. Pay Püre Bey bunları gördüğünde ah eyledi, başından aklı gitti, mendilini aldı, böğüre böğüre ağladı.” (Ergin, 2001: 59).

Bunun üzerine Salur Kazan, Pay Püre Bey'e:

“Pay Püre Big ne ağlayıp buzlarsın?”

dedi. Pay Püre ‘Han Kazan niçe ağlamayayın, nice buzlamayayın, oğulda ortacum yok, kartaşda kaderüm yok, Allah Ta'ala meni kargayupdur, bigler tacum tahtum için ağlaram, bir gün ola düşem ölem yirümde yurdumda kimse kalmaya.’ dedi.

...Böyle deyince Kazan, ‘Maksadın bu mudur?’ diye sordu. Pay Püre Bey: ‘Beli budur, menüm dahı oğlum olsa, Han Bayındırın karşusun alsa, tursa kullık eylese, men dahı baksam, sevinsem, kıvansam, güvensem.’ dedi.” (Ergin, 1997: 116).

“...Böyle deyince kudretli Oğuz Beyleri yüzlerini göğe tuttular, el kaldırıp dua eylediler. ‘Allah Ta’ala sana bir oğul versin.’ dediler. O zamanda beylerin hayır duası hayır dua, bedduası beddua idi, duaları kabul olunurdu.” (Ergin, 2001: 58).

“Bu sırada Pay Piçen Bey de yerinden kalkarak: ‘Bigler menüm dahı hakkuma bir du’a eylen, Allah Ta’ala mana da bir kız vire.’ dedi.”

“...Bunun üzerine birkaç zaman kiçdi, Allah Ta’ala Pay Püre Bige bir oğul, Pay Piçen Bige bir kız virdi. Kalın Oğuz Bigleri bunu işitdiler, şad olup sevindiler.” (Ergin, 1997: 117).

Hikâyelerde görülüyor ki çocuğu olmayan beyler, bu eksiklerini gidermek için çeşitli yollara başvurmaktadırlar. Bunlar arasında toy düzenlenmesi, açların doyurulması, fakirlerin donatılması, borçluların borcundan kurtarılması ve bütün bunlardan sonra yapılan dua sonucunda çocuklarının olduğunu görüyoruz. Bugün Anadolu’da da çocuğu olmayan çiftler tıbbî yöntemlerin yanında, birçok geleneksel yöntemlere de başvururlar. Bunlar arasında; duada ve niyazda bulunmak, çeşitli yatırlara bez bağlamak, dinî yönden güçlü olduğuna inanılan insanların duasını almak yapılanların başta gelenleridir. Bu arada halk hekimliğinde de bu tip durumlar karşısında uygulanan birçok tedavi şekli bulunmaktadır.

Hikâyelerde geçen bir diğer doğum olayı ise Tepegöz’ün doğumudur. Bu doğum, olağanüstü bir şekilde karşımıza çıkar. Olay şöyle gelişir.

Oğuz yaylaya çıkacağı vakit Aruz’un çobanı Konur Koca Sarı Çoban, herkesten önce davranır ve sürüsünü önüne katarak yaylaya ilk o çıkardı. Yine yılın birinde yaylaya çıkarken Uzun Pınar’ın yanına gelen Konur Koca Sarı Çoban, burada gördüğü peri kızlarından birini tutarak ilişkiye girer.

Aradan bir yıl geçtikten sonra peri kızı, pınarın kenarında tepesinde tek gözü olan bir çocuk dünyaya getirir.

Ayrıca Salur Kazan’ın Evinin Yağmalanması Hikâyesi’nde hamilelikle ilgili birtakım bilgiler buluruz. Hamilelik döneminin gerçek süresi olan dokuz aylık dönemi Dede Korkut Hikâyeleri’nde aynen görürüz. Burada Şekli Melik’e esir düşen Burla Hatun Uruz’a “*Tokuz ay* tar karnumda götürdüğüm oğul” diyerek seslenir ve ondan yardım ister (Ergin, 1997: 106). Burada hamilelik döneminin dokuz ay olarak geçmesinden, Tepegöz’ü dışarıda tutarsak doğum olayının hikâyelerde normal ola-

rak gerçekleştiğini söyleyebiliriz. Anadolu’da da anne oğlundan yardım isterken eğer müşkül durumda ise, annelik benliğini ön plâna çıkararak yardım istemez mi?

b) Doğum Esnasında Uygulanan Âdetler

Doğum vakti yaklaştıkça o gün için yapılan hazırlıklar doruğa çıkar. Doğum yapacak olan anne adayını akrabalar yalnız bırakmazlar. Daima onun yanında olmaya özen gösterirler. Doğum anında mümkünse hastahaneye kaldırılan anne adayı, eğer hastahanenin olmadığı bir yerde bulunuyorsa bir ebeye başvurarak doğumun sağlıklı bir şekilde gerçekleştirilmesine özen gösterilir. Anadolu’nun bazı yörelerinde hastahaneye götürülmesi ya da ebe çağırılması yerine, o yörede bu işlerden anlayan bazı kadınlar bulunur. Doğum öncesinde bu kadınlara haber verilir. Doğumda bu kadınlardan ebe görevini yerine getirmesi istenir.

“Doğum sırasında hamile kadının saçları çözülür, kilitli kapılar, kilitli sandıklar, kapalı pencereler açılır. Kolay doğum yapmış kadınlar, gebe kadının sırtını sıvazlarlar. Kuşlara yem serpilir. ‘Tanrı düğümlediği düğümü çözer’, ‘Biz göçtük, sen de göç’ gibi dileklerde bulunulur. Silâh atılır. ‘Fadime otu’ su içine konulup su kadına içirilir. Çeşitli ‘vefk’ler (tılsım) kullanılır. Üstü yazılı tuğla parçaları, saksılar kadının ayağı altına konup, kadına kırılır.” (Örnek, 1995: 140).

Doğum sonrası dışarıda bekleyenlere doğum müjdesi verilir. Anne ve çocuk hazırlanan yataklara yatırılır. Bir süre dinlendikten ve aradan biraz zaman geçtikten sonra akrabalar ve aile yakınları çeşitli hediyeler verirler. Bu bazen altın da olabilir. Dede Korkut Hikâyeleri’nden Bamsı Beyrek Hikâyesi’nde de Beyrek doğduktan sonra Pay Püre Bey bezirganlarını yanına çağırır ve “Mere bezirganlar Allah Ta’ala mana bir oğul virdi, varun Rum iline menüm oğlum için yahşı armağanlar götürün menüm oğlum böyüinçe” diyerek oğluna hediye getirmelerini emreder (Ergin, 1997: 117). Bugün Anadolu’nun bütün yörelerinde yeni doğan çocuğa öncelikle yakın akrabaları başta olmak üzere çeşitli hediyeler getirilir.

c) Doğum Sonrasında Uygulanan Âdetler

Doğum öncesi ve esnasında kalıplaşmış birtakım âdetlerimiz bulunduğu gibi doğum sonrasında da kalıplaşmış âdetlerimiz bulunmaktadır. Bunlardan bazıları özetle şunlardır: Çocuk doğduktan sonra sağ kulağına ezan okunur ve çocuğa anne sütü verilir. Çocuğun doğumundan sonraki döneme lohusalık dönemi denir. Bu dönem çocuğun doğumuyla başlar ve kırk gün sürer. Bu dönemde çocuğa önem verilirken, anneye de ge-

reken önem verilir. Kırk basması, alkarısı veya albastıdan anne ve çocuk korunmaya çalışılır.

Doğum sonrası ilerleyen günlerde göbek bağı düşer. Göbek bağı üzerine yöreden yöreye değişen âdetler vardır. Kimi yörelerimizde çeşitli yerlere gömülürken, çeşitli yerlerde de saklandığı olur. Bütün bu yapılanlar çocuğun gelecekte, olgun, temiz, zeki, okumuş birisi olması, vb. içindir.

Hiç şüphesiz doğumdan sonra yapılanlar içerisinde en önemli yeri çocuğa ad koyma kaplar.

“Ad; insanın bireysel ve toplumsal kişiliğinin yanı sıra büyüsel, gizemsel gücünü de gösteren bir simgedir.” (Biçer, 1991: 9). Çocuğa isim verilirken bazı etkenler göz önünde bulundurulur. Öncelikle çocuğa ad vermesi için yaşlı birisine yetki verilir ki, bu çocuğun genellikle dedesidir. Bu arada, çocuğun dedesinin adı daha önce verilmemiş ise çocuğa dedesinin adı verildiği de olur.

Çocuğa ad verilmesinde çeşitli faktörler etkili olur. “Ad, hiçbir zaman gelişi güzel seçilmez. Çocuğun doğduğu gün, zaman, ay ve mevsim; doğum yapılan yer; doğduğu sıradaki olaylar, kimi kişilere karşı duyulan hayranlık, şükran ve minnet duyguları; gelenekler; ailenin varıllığı, yoksulluğu; daha önce kardeşlerinin yaşayıp yaşamadıkları; moda; kültür değişimleri, vb. etmenler adın seçilmesinde birinci derecede rol oynamaktadır.” (Örnek, 1995: 149). Bunların yanında bitki ve hayvan adları da verilebilir. Dirse Han'ın oğluna Dede Korkut'un Boğaç adını vermesi buna örnek oluşturur. Ayrıca, köklerini tarihten alan ya da İslâmiyetten alan adlar da verilebilir.

Ad koymanın belirli bir törenle yapıldığı ve bunun da erişkin hâle gelen kutsama anlamını taşıdığını da belirtmeliyiz. Dede Korkut boylarındaki ad koyma törenleri de ilgi çekicidir. (Duymaz, 1999: 119). Çocuğun ad alabilmesi için öncelikle kahramanlık göstermesi gerekir. Çocuk kahramanlık gösterdikten sonra Dede Korkut gelerek ad koyar ve “Adımı ben verdim, yaşını Allah versin.” diyerek niyazda bulunur.

Bugün Anadolu'da aile büyüklerinden ad vermesi beklenirken Dede Korkut Hikâyeleri'nde bu görevi Dede Korkut üstlenmiştir. Dede Korkut Hikâyeleri'nde ilk ad verme olayı Dirse Han Oğlu Boğaç Han Hikâyesi'nde karşımıza çıkar. Olay şöyle gelişir:

“Dirse Han'ın oğlu on beş yaşına gelince, Bayındır Han'ın ordusuna karışır. Bayındır Han'ın bir boğası ile bir buğrası varmış. Bir yazın bir güzün boğa ile deveyi savaştırır, seyredermiş. O yaz hayvanları yine meydana çıkardıkları gün Dirse Han'ın oğlu üç ordu çocuğu ile orada aşık oynuyormuş. Diğer çocuklar kaçışılar, Dirse Han'ın oğlu kaçmaya-

rak orada boğa ile karşı karşıya kalır. Çetin bir boğuşmadan sonra çocuk boğayı öldürür. Beyler çocuğun başına toplanırlar.” (Ergin, 1997: 5).

Çocuğa ad koymak için Dede Korkut gelir:

*“Hey Dirse Han biglik virgil bu oğlana
Taht virgil erdemlüdür
Boynu uzun bidevi at virgil bu oğlana
Biner olsun hünerlüdür
Ağayıldan tümen koyun virgil bu oğlana
Şişlik olsun erdemlüdür
Kaytabandan kızıl deve virgil bu oğlana
Yüklet olsun hünerlüdür
Altun başlu ban iv virgil bu oğlana
Kölge olsun erdemlüdür
Çigni kuşlu cübbe ton virgil bu oğlana
Geyer olsun hünerlüdür.”*
(Ergin, 1997: 82-83)

“Bayındır Han’ın ak meydanında bu oğlan cenk etmiştir, bir boğa öldürmüş senin oğlun, adı Boğaç olsun, adını ben verdim yaşını Allah versin.” diyerek çocuğa ad koyar (Ergin, 2001: 26).

İkinci ad verme olayı ise Bamsı Beyrek Hikâyesi’nde geçer. Burada adı alan hikâyenin kahramanı Bamsı Beyrek’tir. Olay şöyle gelişir: “Dualar sonucu Pay Püre Bey’in bir oğlu olur. Aradan on beş sene geçer. Çocuk delikanlı olur. Bir gün av dolayısıyla babasının tarlasına gelir. Bu sıra İstanbul’dan dönmekte olan bezirgânlar da Kara Dervend ağzına gelmişlerdir. Fakat Evnüük kalesinin kâfirleri bunlara saldırarak mallarını yağmalarlar. Bezirgânın biri Oğuz’a kaçarken önüne çıkan tarlada gördüğü yiğitten yardım ister. O yiğit kâfirleri yakalayıp malı kurtarır. Önce yiğit, sonra da bezirgânlar Pay Püre Bey’in evine gelirler.” (Ergin, 1997: 8).

Çocuk baş kesip kan döktüğü için Dede Korkut gelerek:

*“Ünüm anla sözüm dinle Pay Püre Big
Allah Ta’ala sana bir oğul virmiş tuta virsün
Ağ sancak götüründe müsülmanlar orhası olsun
Karşu yatan kara karlu tağlardan aşar olsa
Allah Ta’ala senün oğluna aşut virsün
Kanlu kanlu sulardan kiçer olsa kiçüt virsün
Kalabalık kâfire girende*

*Allah Ta'ala senün oğluna fırsat virsün
Sen oğlunu Bamsam diyü ohşarsın
Bunun adı boz aygırlu Bamsı Beyrek olsun
Adını ben virdüm yaşını Allah virsün."*

diyerek Bamsı Beyrek adını verir (Ergin, 1997: 121).

Hikâyelerde Dede Korkut'un ad verdiği diğer bir kahraman ise Basat'tır. "Oğuz, göç ederken Aruz'un küçük oğlunu düşürürler, çocuğu bir aslan bulup götürür, besler ve büyütür.

Bir müddet sonra Oğuz kavmi yine dönüp yurduna yerleşir. Aslanın götürdüğü çocuk büyümüştür. Sazlıktan çıkıp atları öldürerek kanlarını sömürmeye başlar. Toplanıp çocuğu sazlıktan çıkarıp getirirler. Fakat her seferinde çocuk kaçıp yine aslan yatağına gider." (Ergin, 1997: 15).

Bunun üzerine Dede Korkut gelerek: "Oğlanum sen insansın, hayvan-ile musahib olmagıl, gel yahşı at bin, yahşı yigitler-ile eş yort didi. Ulu kardaşun adı Kıyan Selçükdür, senün adun Basat olsun, adunu men virdüm yaşını Allah virsün." diyerek çocuğa ad koyar (Ergin, 1997: 207).

Hikâyelerde geçen ad vermelerde çocukların gösterdikleri kahramanlıklar önemli rol oynamıştır. Burada dikkat çeken noktalardan biri, çocukların on beş yaşında ad almasıdır. Zira çocuk büyüyecek ve bir kahramanlık gösterecek çağa gelecektir. Çocuklar gösterdikleri kahramanlıklar doğrultusunda ad almışlardır. Bugün Anadolu'da bu âdet kaybolmuş, yerini lâkap takmaya bırakmıştır. İnsanların gösterdikleri gayretleri, diğer insanlardan belirgin farkları doğrultusunda lâkap almazlar mı? Bu âdetin bize tarihin derinliklerin geldiği açıktır.

Burada; irdelediğimiz doğum etrafında oluşan âdetlerimizin, günümüze kadar büyük ölçüde değişime uğramadan geldiğini görüyoruz. Bu da bize, Türk milletinin örf, âdet ve geleneklerine ne kadar bağlı olduğunu göstermektedir. Tarihî kökleri çok eski bir millet olarak bugün bizi kuşatan âdetlerimizin başlangıcını tespit etmek güçtür. Ama bu âdetlerimizin tarih içerisinde gelişimi kayıtlar altına alan değerli eserlerimiz sayesinde, nasıl ve ne kadarının günümüze yansıdığını tespit etmek zor olmasa gerek. Elbette bu tarih yolculuklarında birtakım âdetlerimizin unutulmuştur. Bugün bile gelişen dünya karşısında kültür öğelerimizin birçoğunun unutulduğu ortadadır.

KAYNAKLAR

1. Acıpayamlı, Orhan (1974), *Türkiye’de Doğumla İlgili Âdet ve İnanmaların Etnolojik Etüdü*, Ankara.
2. Biçer, Mukaddes (1991), “Eskişehir İlinde Doğumla İlgili Âdet ve İnançlar, *Türk Halk Kültüründen Derlemeler 1991*, Ankara, 1-14.
3. Boratav, Pertev Naili (1973), *100 Soruda Türk Folkloru (İnanışlar, Töre ve Törenler, Oyunlar)*, İstanbul.
4. Duymaz, Ali (1999), “Dede Korkut Kitabı’nda Alplarin Eğitim ve Geçiş Törenleri”, *Uluslararası Dede Korkut Bilgi Şöleni*, Ankara.
5. Ergin, Muharrem (1997), *Dede Korkut Kitabı I (Giriş-Metin-Faksimile)*, Ankara.
6. Ergin, Muharrem (2001), *Dede Korkut Kitabı*, İstanbul.
7. Karataş, Aynur (1991), “Vezirköy (Artvin) Doğum Âdetleri”, *Türk Halk Kültüründen Derlemeler 1991*, Ankara, 63-70.
8. Örnek, Sedat Veyis (1995), *Türk Halk Bilimi*, Ankara.
9. Sakaoğlu, Saim (1998), *Dede Korkut Kitabı I-II*, Konya.
10. Tan, Nail (2003), *Folklor (Halk Bilimi) Genel Bilgiler*, İstanbul.